

Koulutus- ja työurille epävarmuuden ajassa – vertaistuki ohjauksen voimavarana

Kohtaamisia ohjauksessa –
Itä-Suomen ohjauksen koulutuspäivät Mikkelissä 5. – 6.11.2015

Leena Penttinen
Yliopistonlehtori, KT
Opettajankoulutuslaitos
Jyväskylän yliopisto
leena.penttinen@jyu.fi

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

Epävarmuuksien tulevaisuutta

- Työelämän epävarmuuksien lisääntyminen: katkonaiset työurat, ammattien ja osaamisen muutokset
- Nuorisotyöttömyys kasvussa (2/2015 25,5 %, 2/2014 22,9 %)
- Epävarmuuden kaksitahoisuus: ulkoisen vs. sisäisen epävarmuuden lisääntyminen
(Barnett 2004)
- Koulutusvalintojen uudistukset
- Valintojen mahdollisuuksista valintojen pakeroon (Giddens)

Yksilöllisyys vs. yksinäisyys

- Nykyaika korostaa yksilöllisyyttä (ja kilpailua!)
- Uuden sukupolven työntekijä kehittää omaa osaamistaan eikä sitoudu organisaatioon (Joensuu 2005)
- Aatteet ja ideologiat eivät puhuttele nuoria (Nuorisobarometri 2013)
- Yksinäisyys: joka viides lapsi tai nuori kokee yksinäisyyttä (Junttila 2010)
- n. 40 % ei koe kuuluvansa mihinkään opiskeluun liittyvään ryhmään (Opiskelijoiden terveystutkimus 2010)

Yhteisöllisyyden haaste

- Yksilöllisyys rakentuu suhteessa muihin ihmisiin: haasteena oman elämän mielekkyys ja identiteetin rakentaminen osana muuttuvia sosiaalisia tilanteita/ ryhmiä/yhteisöjä
- Tämän ajan suurimpia haasteita yksilöiden kiinnittyminen ja suhde erilaisiin yhteisöihin: miten yksilöitä tuetaan löytämään oma paikkansa elämänsä ja työelämän yhteisöissä?

Vertaisryhmä ohjauksen voimavarana

- Kokemuksellinen vertaisuus voimavaraistaa:
”muutkin kokevat samalla tavoin” ->
elämänkulun kysymysten ”normalisoituminen”
- Vertaistuen mahdollisuudet:
 - ammatilliset tukiverkostot **institutionaalisia kohtaamisia** elämänkulussa
 - vertaisryhmä yhteisöllinen elämänmittainen tuen lähde

Ryhmäohjauksen lähtökohtia

- ❏ Vertaistuki **EI** välttämättä synny itsestään: ryhmä ei automaattisesti mahdollista vertaistukea
- ❏ Ryhmä voi toimia myös syrjäyttävänä mekanismina -> ohjauksen pedagoginen haaste

(Penttinen ym. 2011)

- ❏ Vertaisryhmien hyödyntäminen ohjauksessa **tavoitteellista** pedagogiikkaa:

Ohjauksen tavoitteet institution sekä yksilön näkökulmasta:

- Opintojen ja urasuunnittelun ohjaus, psyko-sosiaalinen tuki

(Borgen ym. 1998)

Ryhmän muodostaminen

- Ryhmän toimintaa ja yksilön osallisuutta edistävät prosessit:
 - Joukkoon kuulumisen tunne,
 - hyväksytyksi tulemisen tunne ja
 - tunne, että voin vaikuttaa, mitä minulle tapahtuu
- **Tutustuminen vs. ryhmäytyminen**
- Tutustumisleikeistä yhteiseen jakamiseen: mikä meitä yhdistää/kiinnostaa/pitää koossa
- Yhteisten intressien jäsentäminen

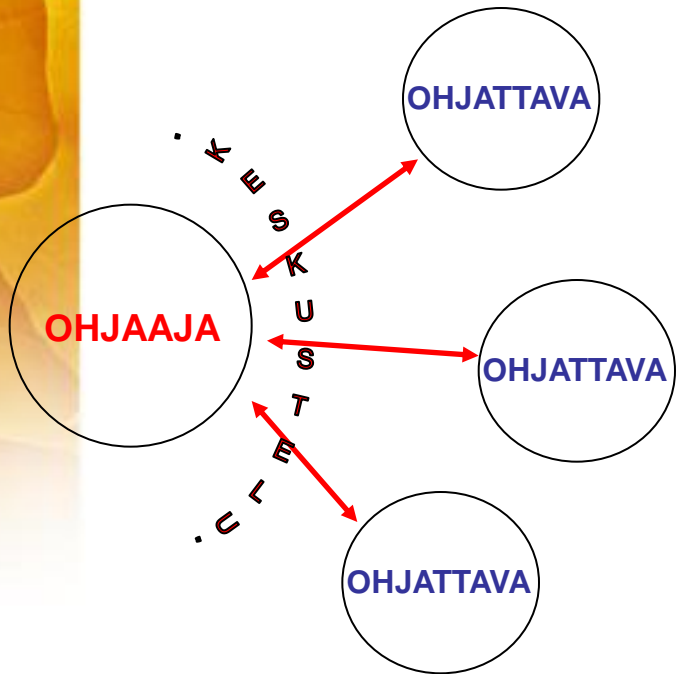

Vertaistuen aktivoinnin pedagogiset avaintoiminnot

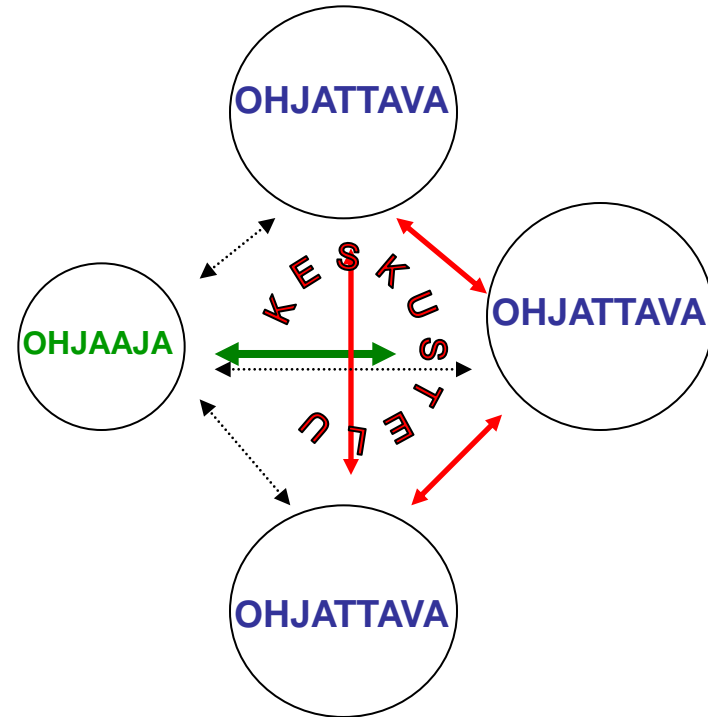
1. Kokemusten jakaminen
 - Kokemusten, ymmärryksen, tiedon, osaamisen, ajatusten, tunteiden, asenteiden ääneen lausuminen
2. Kuunteleminen
 - ”Useimmat eivät kuuntele ymmärtääkseen vaan vastatakseen”
3. Palautteen antaminen
 - Kannustaminen, tukeminen, kommentointi, kysyminen: ”rakentava palaute”
4. Palautteen vastaanottaminen
 - Palautteen sisäistäminen ja hyödyntäminen: ”osaan, olen hyvä, minussa on vahvuuksia”

Ohjaajan roolin muutos: Ohjaajakeskeisestä vuorovaikutuksesta vertaisvuorovaikutukseen

Kuvio 1. Ohjaajakeskeinen vuorovaikutus

Kuvio 2. Ohjattavakeskeinen vertaisvuorovaikutus

Ryhmäohjauksen ydinkysymyksiä

1. Tavoitteellisuus
2. Tutustuminen vs. ryhmäyttäminen
3. Vertaistuen aktivoinnin pedagogiset avaintoiminnot
4. Ohjaajan roolin muutos
5. Toisen auttamisen voimavaraistava vaikutus:

Anna ohjattavalla mahdollisuus auttaa toista ja saada itselleen voimauttava kokemus!

Kiitos!

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ